

หลักอิทธิบาทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญ
ของผู้เรียนโรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

FOUR RDDHIPPADA FOR MORAL CULTIVATION IMPACTS TO CORE
COMPETENCIES OF THE STUDENTS IN RATTANAKOSIN PRIMARY SCHOOL
GROUP UNDER THE OFFICE OF BANGKOK PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA

วรทัศน์ หวังวรวิมลกุล

VOLLATUZ WONGVOLLAWUTSAGUL

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhis University

E-mail : cj.vollatuz@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 15 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 22 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารผู้เรียนโรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และข้าราชการครู จำนวน 214 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ วิมังสา การใช้

ปัญหาในการทำงาน รองลงมาคือ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร และ จิตตะ ความเอาใจใส่ตามลำดับ

2. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รองลงมา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร และ ความสามารถในการคิดตามลำดับ

3.หลักอิทธิบาทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีประสิทธิภาพการทำนาย ร้อยละ 15.9 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้ $Z'y = .347 (X4)$

คำสำคัญ : หลักอิทธิบาทธรรม, ผู้บริหาร, สมรรถนะ, หลักสำคัญของผู้เรียน

ABSTRACT

The purpose of this study is to find 1) moral cultivation according to Four Rddhippada of the management team of Rattanakosin Primary School Group under the Office of Bangkok Primary Education Service Area 2) core competencies of the student in Rattanakosin Primary School Group under the Office of Bangkok Primary Education Service Area and 3) moral cultivation according to Four Rddhippada of the management team affecting core competencies of the student in Rattanakosin Primary School Group under the Office of Bangkok Primary Education Service Area. The samples of this study consisting of the school director, deputy of school director and teachers for a total of 214 people. The research instrument was a questionnaire. The statistics were frequency, percentage, average, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis

The research results were as follows:

1. Moral cultivation according to Four Rddhippada of the management team was mostly shown as a high level. In each aspect, the results were ranked as Vimongsa, Chant, Persistence, and Chitta, respectively.

2. Core competencies of the student in Rattanakosin Primary School Group under the Office of Bangkok Primary Education Service Area was generally shown as a high level.

In each aspect, the results were ranked as Technological Literacy, Life Skills, Problem Solving, Communication Skills, and Thinking Flow, respectively.

3. Moral cultivation according to Four Raddhippada of the management team was significantly affected the core competencies of the student in Rattanakosin Primary School Group under the Office of Bangkok Primary Education Service Area at .01 level of statistical significance shown as $Z'y = .347 (X4)$

Keywords : principles of virtue, executive, capacity, key points of learners,

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยได้เข้าร่วมโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาในการเตรียมความพร้อมให้ประชาชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง จากผลการประเมินพบว่าประเทศไทยมีผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไม่เปลี่ยนแปลง แต่ผลการประเมินด้านการอ่าน มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง PISA ได้ให้ข้อสังเกตว่า หากไทยมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพกระจายไปอย่างทั่วถึง ประเทศไทยจะสามารถยกระดับคุณภาพของผู้เรียนให้ทัดเทียมในระดับนานาชาติได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2562 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานประเมินตนเองของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (Self Assessment Report :SAR) ปีการศึกษา 2560 ว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหาอย่างหลากหลายของผู้เรียนยังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2560 : 38) ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมของนักเรียนในระยะยาว รวมทั้งมีโอกาสเกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา ดังนั้นการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ต้องเกิดจากการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 2560 : ง) กล่าวว่า นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ศักยภาพ โดยกำหนดให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1.ความสามารถในการสื่อสาร 2.ความสามารถในการคิด 3.ความสามารถในการแก้ปัญหา 4.ความสามารถในการใช้ทักษะ 5.ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตามระเบียบบริหารราชการตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้โดยจะต้องยึดหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ “หลักนิติ

ธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า” (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 30) หลักคุณธรรมกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ แต่เป้าหมายของการบริหารสถานศึกษามุ่งผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จของการปฏิบัติงาน ดังนั้นหลักอิทธิบาทที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในฐานะที่สังคมไทยเป็นสังคมพุทธ การนำหลักธรรมคำสอนในศาสนาพุทธจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง หลักอิทธิบาทสี่ หมายถึง ธรรม 4 ประการ ที่เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติส่งผลให้ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ มี 4 ประการ คือ

1. ฉันทะ ความพอใจ
2. วิริยะ ความเพียร
3. จิตตะ ความเอาใจใส่
4. วิมังสา การใช้ปัญญาในการทำงาน

หากผู้บริหารจึงควรนำหลักอิทธิบาทสี่มาใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เพราะผู้บริหารโรงเรียนนั้นนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้รับผิดชอบ ควบคุม และกำกับดูแลการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีความราบรื่นเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารงานนั้น จะต้องอาศัยหลักการแนวคิดทฤษฎีต่างๆมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์การบริหารงานนั้นจึงจะมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ทำให้ประเทศไทยมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถยกระดับคุณภาพของผู้เรียนให้ทัดเทียมในระดับนานาชาติได้

ผู้เขียนในฐานะ เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จึงมีความสนใจการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร นำผลวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้แก่ หลักอิทธิบาทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานบุคคล หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานงบประมาณ หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานทั่วไปและครูของแต่ละโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้น 214 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาโดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักอิทธิบาทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1.ฉันทะ ความพอใจ (X1) 2.วิธียะ ความเพียร (X2) 3.จิตตะ ความเอาใจใส่ (X3) 4.วิมังสา การใช้ปัญญาในการทำงาน (X4) แบบสอบถามในตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert, อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ 2557 : 75)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครประกอบด้วย 5 ด้านคือ 1.ความสามารถในการสื่อสาร (Y1) 2.ความสามารถในการคิด (Y2) 3.ความสามารถในการแก้ปัญหา (Y3) 4.ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต (Y4) 5.ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (Y5) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert, อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ 2557: 75)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) วิเคราะห์สถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สรุปผลได้ดังนี้

1. การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครปรากฏผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยที่แสดงระดับการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารโรงเรียน มาก เมื่อพิจารณาราย

ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด คือ วิมังสา การใช้ปัญญาในการทำงาน รองลงมาคือ ฉันทะ ความพอใจ รองลงมาคือ วิริยะ ความเพียร และ จิตตะ ความเอาใจใส่ ตามลำดับ

2. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รองลงมา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตามมาด้วย ความสามารถในการแก้ปัญหา จากนั้นคือ ความสามารถในการสื่อสาร และ ความสามารถในการคิด ตามลำดับ

3. การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านวิมังสา (X4) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (Y_{tot}) มากที่สุดในด้าน ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (Y5) รองลงมาคือ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต (Y4) รองลงมาคือ ความสามารถในการสื่อสาร (Y1) และ ความสามารถในการคิด (Y2) 2.287

องค์ความรู้จากการวิจัย

การปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ผู้เรียนเป็นสิ่งที่สถาบันการศึกษาได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ การปลูกฝังคุณธรรมเกิดจาก แรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม โดยใช้หลักเหตุผล กระบวนการตัดสินใจ โดยมีครอบครัวเป็นผู้สนับสนุน ผ่านการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีศีลธรรม เป็นพลเมืองดี

ผู้บริหาร ผู้บริหารนับเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำโรงเรียน การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหาร เพราะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการเป็นผู้นำให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา และ โรงเรียนนับเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาที่จะเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ด้วยกระบวนการกลมกลืน การถ่ายทอด และการสร้างองค์ความรู้ผ่านโครงการและกิจกรรมต่างๆที่จัดโดยโรงเรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนภายในโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ หัวหน้างาน 4 ฝ่าย (หัวหน้าวิชาการ หรือหัวหน้างานบุคคล หรือหัวหน้างานการเงินและงบประมาณ หรือหัวหน้างานบริหารทั่วไป) และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านจริยธรรม สอดคล้องกับ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามจุดหมายของหลักสูตร โดยใช้หลักอิทธิบาทสี่คือธรรม 4 ประการ ที่เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติส่งผลให้ ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ มี 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ ความพอใจ 2 .วิริยะ ความเพียร 3.จิตตะ ความเอาใจใส่ 4.วิมังสา การใช้ปัญญาในการทำงาน ตามบทบาทและภาระหน้าที่ข้างต้น จึงสรุปแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหาร ได้ดังนี้

1. ฉันทะ ผู้บริหารเป็นผู้ที่ชื่นชอบและมีศรัทธาในวิชาชีพ สามารถบริหารงานตามบทบาทและภาระหน้าที่ร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำและประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียน ให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มุ่งพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมด้านฉันทะให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนด้านความสามารถในการสื่อสาร

2. วิริยะ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการบริหารงาน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ครู บุคลากร และนักเรียน มีความขยันหมั่นเพียรในกิจการงานต่างๆ ภายในโรงเรียน คอยอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการจัดการเรียนการสอนผ่านโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น เพื่อปลูกฝังคุณธรรมด้านวิริยะให้นักเรียนมีความเพียร วิริยะอุตสาหะ ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหา

3. จิตตะ ผู้บริหารต้องคอยตรวจตรา ดูแลเอาใจใส่ พินิจพิจารณาการทำงานของฝ่ายต่างๆ ภายในโรงเรียน ร่วมรับฟังปัญหาและวางแผนการทำงานร่วมกันกับบุคลากรในฝ่ายต่างๆ ทั้ง 4 ฝ่าย คิดวิเคราะห์และพิจารณาถึงสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหา วางแผนเพื่อการจัดการศึกษา การจัดทำโครงการและกิจกรรม ที่ปลูกฝังคุณธรรมข้อจิตตะให้กับนักเรียนมีความสามารถในการคิด การเอาใจใส่ในหน้าที่ของตนเอง เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหา

4. วิมังสา ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ตามสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของตน มีการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน การทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมข้อวิมังสาให้นักเรียน รู้จักการใช้ทักษะชีวิตและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

หลักอิทธิบาทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาได้ด้วย ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาเรื่องหลักอิทธิบาทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานโรงเรียนและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามวัตถุประสงค์ และคำถามในการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยที่แสดง

ระดับการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารโรงเรียน มาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด คือ วิมังสา การใช้ปัญญาในการทำงาน รองลงมาคือ ฉันทะ ความพอใจ ต่อมาคือ วิริยะ ความเพียร และ จิตตะ ความเอาใจใส่ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตามระเบียบบริหารราชการตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้โดยจะต้องยึดหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ “หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า” (กระทรวงศึกษาธิการ 2546: 30) หลักคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ แต่เป้าหมายของการบริหารสถานศึกษามุ่งผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จของการปฏิบัติงาน ดังนั้นหลักอิทธิบาทสี่ มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หลักอิทธิบาทสี่ หมายถึง ธรรม 4 ประการ ที่เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติส่งผลให้ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ มี 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ ความพอใจ 2 .วิริยะ ความเพียร 3.จิตตะ ความเอาใจใส่ 4.วิมังสา การใช้ปัญญาในการทำงาน หากผู้บริหารจึงควรนำหลักอิทธิบาทสี่มาใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฌองเพียเจท์" เพียเจท์ (Jean Piaget 1997: 133-134) ได้กล่าวว่าในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์ เกิดจาก แรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเหตุผล เชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมได้พัฒนาขึ้น ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสุทธิพงษ์ สุเมธโส งอกลาภ 2561: 96-97) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยขอที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การวางแผนในการส่งเสริมและชี้แนะแนวทางให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน รองลงมาได้แก่ การมีความพึงพอใจที่จะปลูกฝังให้นักเรียนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่วนขอที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักคุณธรรมเป็นพลเมืองในทุกกระบวนการศึกษา

2.สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จากการศึกษา ผลปรากฏว่า สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ

- 1) ความสามารถในการสื่อสาร
- 2) ความสามารถในการคิด

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนจึงมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชุดิกกาญจน์ นามศรี 2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า

1) โมเดลสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติ $X^2 = 316.17$, $df = 288$, $X^2/df = 1.10$, $p = .12$, $CFI = 1.00$, $GFI = .98$, $AGFI = .97$, $RMSEA = .01$, $RMR = .02$

2) ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางการเรียนวิทยาศาสตร์คือความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถทางการเรียนวิทยาศาสตร์คือความสามารถในการคิดความสามารถในการแก้ปัญหาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและความสามารถในการสื่อสารซึ่งตัวแปรในโมเดลทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสามารถทางการเรียนวิทยาศาสตร์ได้ร้อยละ 74.40 จะเห็นได้ว่าสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่างๆ ในการทำงาน การใช้ชีวิต และการแก้ปัญหา

3.การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทสี่ของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ ด้านวิม้งสา (X_4) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (Y_{tot}) มากที่สุด แสดงว่า ด้านวิม้งสา ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก วิม้งสา คือ การใช้ปัญญาในการทำงาน ความไตร่ตรอง ทดสอบ ทดลอง พินิจพิจารณา เมื่อกระทำสิ่งใดๆ แล้วยอม ประสบปัญหาใหญ่บ้างเล็กน้อยบ้าง ก็ต้องใช้การใคร่ครวญพิจารณาถึงปัญหาต่างๆเหล่านั้นด้วยอุบาย ปัญญา ตั้งข้อสมมติฐานเป็นเหตุ เพื่อที่จะหาปัจจัยองค์ประกอบในสิ่งที่ตนรู้มาเป็นข้อเปรียบเทียบเชิง กระทบ เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ และทำการทดสอบทดลองสามารถให้ผลได้จริงตามที่ตั้งข้อสมมติหรือไม่ กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีความแน่ใจ จนสามารถประสบความสำเร็จได้ตาม ปราณนาตั้งใจ ผู้บริหารใช้ปัญญาในการทำงาน เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามแนวทาง ดังนี้

1) ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ตามสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

2) ผู้บริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

3) ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4) ผู้บริหารนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

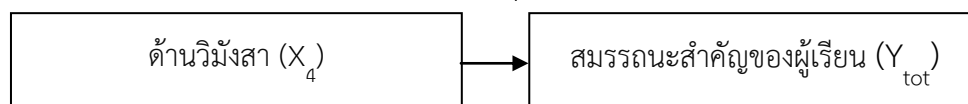
5) ผู้บริหารจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมข้อวิมังสาให้นักเรียน รู้จักการใช้ทักษะชีวิตและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อติเทพ ผาหา 2552 : 147) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กุศโลบาย : ศึกษาการใช้ปัญญาเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดในเรื่องกุศโลบายนี้มีความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมข้ออื่น ๆ ที่เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุหรือเข้าถึงเป้าหมายซึ่งก็ได้แก่หลักการสร้างสรรค์ปัญญาตามแนวคิดเรื่องโยนิโสมนสิการคือการคิดโดยอุบายอันแยบคาย ซึ่งหลักโยนิโสมนสิการนั้นถือได้ว่า เป็นหลักเกณฑ์สำคัญของการสร้างปัญญาให้เกิดและการนำสติปัญญานั้นออกมาใช้ เพราะการนำกุศโลบายไปใช้นั้นจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ไม่ได้เลย หากขาดวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ การปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอริยบทสี่ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถตามสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของตน มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ผ่านการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียน ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอริยบทสี่ของผู้บริหาร โรงเรียน ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงถึงการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักอริยบทสี่ของผู้บริหารที่เหมาะสม ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในโรงเรียน รูปแบบกรณีศึกษา

ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ

ภาพที่ 1 ข้อค้นพบของหลักอริยบทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวกมากที่สุด

พบว่าหลักอริยบทธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านวิมังสา (X₄) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (Y_{tot}) มากที่สุด

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2560).แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2546).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: ศรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ.(2557).การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 15).กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญบิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.(2562).การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2018, 2.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (2560). รายงานประเมินตนเอง (Self Assessment Report :SAR) ปีการศึกษา 2560 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
- ชุดิกาญจน์ นามศรี.(2556).สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการเรียน วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา บริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกลาภ). (2561). การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓๐. หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา),สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อติเทพ ผาธา.(2552).รายงานการวิจัย กุศโลบาย : ศึกษาการใช้ปัญญาเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ปรากฏใน คัมภีร์พระพุทธานุสาเถรวาท. ภาควิชาพระพุทธศาสนา, คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- Piaget. J.(1997).The Original of intelligence in Children. Trans, by Marget Cook. New York : International Universitie Press.